

Proč lidé pomáhají?

Jana Choroušová, Aleš Kundel
PSY708 Sociální Psychologie
Prof. PhDr. Petr Macek, Csc.

Proč si lidé pomáhají?

- Prosociální chování
 - Jakékoliv jednání vykonané s cílem pomoci jiné osobě
- Altruismus
 - Nesobecká pomoc druhým, bez očekávání vlastního prospěchu
 - Skutečně existuje?

Vysvětlující teorie

- Evoluční psychologie
- Sociální výměna
- Empatie

Evoluční psychologie

- Přirozený výběr vs. příbuzenský výběr (Barkow, Cosmides, Tooby, 1992; Buss, Kenrick, 1998)
- Pomáháme příbuzným pro zachování rodu (Hamilton, 1964; Meyer, 1999)
- Reciproční očekávání (Baron, 1997)
- Učení a následování sociálních norem (Hoffman, 1981)

Sociální směna

- Sledování osobních zájmů
 - zvyšování osobních zisků vs. snižování ztrát (Homans, 1961; Thibaut, Kelley, 1959)
 - čím vyšší je cena pomoci (např. podstoupení nebezpečí, bolest, časová náročnost), tím menší je pravděpodobnost prosociálního chování (např. Dovidio et al., 1991)
 - pomáháme, jestliže benefity převáží výdaje – popření altruismu

Empatie a altruismus

- Pokud jsme dostatečně empatičtí, pomáháme jiným bez ohledu na zisk – C.D. Batson (1991)
- Pokud nejsme dostatečně empatičtí, vyhodnocujeme výdaje a benefity (sociální směna)
- Je vždy obtížné určit přesné motivy toho, proč lidé pomáhají - i za empatií mohou být osobní zájmy (např. uklidnit výčitky svědomí)
- Empatie-schopnost „vcítit se“

Individuální rozdíly

- Osobnostní předpoklady k prosociálnímu chování – altruistická osobnost
- Na základě osobnostních předpokladů jsme ochotni pomoci v určitých situacích, ve kterých jiní lidé nepomáhají a naopak (Batson, Bolen et al., 1986)

Genderové rozdíly

- Rozdíly mezi muži a ženami jsou většinou již ve výchově – tedy i v návycích k prosociálnímu chování
- Muži spíše vykonávají odvážné a hrdinské kroky, ženy pomáhají v dlouhodobých svazcích, podstupují větší závazky – Eaglyová, Crowley (1986)

Kulturní rozdíly

- In-group (skupina, jejíž se cítím být členem) vs. Out-group (skupina s níž se neidentifikuji)
- Ve všech kulturách lidé více pomáhají v rámci „in-group“, liší se však v míře rozlišení obou skupin z hlediska ochoty pomoci druhým (Leung, Bond 1984; Moghaddam, Taylor, Wright, 1993)

Kulturní rozdíly

- Ekvivalentem prosociálního chování- *prosocial behavior*- ve španělsky hovořících zemích termín *simpatía*
- Pokus Levina, Norenzayana a Philbrickové ve 23 městech světa prokázal vyšší míru ochoty pomoci právě v zemích, kde je ekvivalentní hodnotou zmíněná *simpatía*

Vliv nálady

- Vliv pozitivní nálady: Cítím se dobře, konám dobro – Paul Levin (1972)
 - Lidé spíše pomáhají, když se cítí dobře, protože:
 - Mají tendenci vidět život z lepší stránky
 - Doufají, že jim pomoc druhým prodlouží dobrou náladu
 - Zabývají se více sami sebou a svými hodnotami (altruismus je pro většinu lidí hodnotný)

Vliv nálady

- Negative-State Relief hypotéza – Robert Cialdini (1987)
 - Lidé pomáhají za účelem zmírnění vlastního smutku či distresu